

SESSIONS CIENTÍFIQUES.

FIDEL PAGÉS I L'ANALGÈSIA EPIDURAL: COMMEMORACIÓ D'UNA TÈCNICA CENTENÀRIA

PRESENTACIÓ

CALVO i TORRAS, Mª Àngels

Acadèmica Numerària

Com a Presidenta de la Secció Quarta de Medicina Social, tinc el plaer de dirigir-me a tots vostès, per tal de introduir-la i moderar les intervencions dels experts que ens parlaran del tema: FIDEL PAGÉS I L'ANALGESIA EPIDURAL: COMMEMORACIÓ D'UNA TÈCNICA CENTENÀRIA

M'acompanyen a la taula els doctors Hervás i Lailla, ben coneguts per tots vostès i Acadèmics Numeraris de la RAMC que avui ens acull.

El Dr. Montero, per motius de salut excusa la seva presència si be em consta que ens segueix per via telemàtica i ha tingut l'amabilitat de fer arribar al Dr. Hervás la seva ponència, per tal de que ens la pugui llegir. Desitgem al Dr. Montero que es recuperi molt aviat i ens pugui acompanyar en properes activitats de la Secció.

El tema objecte de aquest sessió es la commemoració d'un tècnica centenària que ha col·laborat, com tots sabem al tractament del dolor. I també retre homenatge al Dr. Fidel Pagés Miravé, el seu introductor.

Em permetran que llegeixi unes paraules del net del Dr. Pagés, qui després de una breu descripció de la tasca realitzada per seu avi, plasmada en els seus escrits, destaca:

“Pero lo más importante en su vida estaba por llegar. Sucedió en marzo de 1921 cuando publica el trabajo más importante de su vida en la *Revista Española de Cirugía*. El título era “Anestesia metamérica”, donde realiza una descripción de la técnica que hoy conocemos como anestesia epidural en base a fundamentos anatómicos, sus aplicaciones prácticas y también las características de la

analgesia y de la parálisis motora. Este mismo trabajo fue reproducido posteriormente en la *Revista de Sanidad Militar* ese mismo año y en 1955 con comentarios en la revista *Hypnos* de la Asociación de Anestesiólogos de Barcelona”.

El Dr. Pagés, coneixia els estudis realitzats prèviament introduint anestèsic local a través del hiat sacre sense resultats encoratjadors. Utilitza el nom de metamèrica per “la possibilitat que ens proporciona, d'eliminar la sensibilitat d'un segment del cos, conservant la de les zones que estan per sobre i per sota del segment medullar d'on procedeixen les arrels bloquejades”.

Podem afirmar que la difusió a nivell mundial de la seva tècnica d'anestèsia epidural lumbar s'assoleix quan Dogliotti (1897-1966), professor de cirurgia de Mòdena, publica en una revista nord-americana el 1931 un treball sobre anestèsia peridural segmentària, sense esmentar el treball de Pagés publicat 10 anys abans. Dogliotti va participar en diferents congressos donant a conèixer els seus estudis, com per exemple el IX Congrés de la Societat Internacional de Cirurgia, celebrat el 1932 a Madrid, presentant una comunicació sobre el tema, sense esmentar el treball de Pagés. Els cirurgians argentins Alberto Gutiérrez i Tomás Rodríguez Mata, van ser els primers a recordar i reivindicar per a Pagés la paternitat del mètode de l'anestèsia epidural, l'any 1932. L'Acadèmia de Cirurgia de Madrid, va proposar anomenar la tècnica anestèsia epidural com de Pagés-Dogliotti.

L'any 1935, a la Reunió de la Societat Italiana d'Anestèsia es va reivindicar davant el mateix Do-

gliotti l'autoria de l'anestèsia epidural per a Pagés i es va publicar un article parlant del mètode Pagés-Doggliotti, que encara que havia estat publicat, no era coneguda pels metges assistents a la reunió, tal como manifestava en 1991 el doctor Hervás en un article titulado “La perenne actualidad de un clásico: Fidel Pagés y la anestesia epidural”

Per fi es reconeix la paternitat de Pagés sobre l'anestèsia epidural i hi ha diverses dates importants que cal recordar:

- l'any 1957, l'Assemblea General de la Societat Espanyola d'Anestesiologia i Reanimació va implementar el Premi Fidel Pagés, atorgant-se per primer cop l'any 1959 al seu congrés nacional de València,

- i l'any 1961, quan el seu treball és traduït a l'anglès i 14 anys després al francès.

A partir d'aquestes dates ja apareixen referències a la seva obra, encara que són molt escasses. El veritable i merescut reconeixement arribà tard, a la dècada dels noranta, quan la seva obra científica es reconeix i divulga en diverses publicacions i articles. S'imposà l'evidència i Pagés, finalment, comença a ocupar un lloc en la història de l'anestesiologia. Gràcies al reconeixement d'Alberto Gutiérrez, l'obra de Pagés va començar a ser redescoberta.

Laín Entralgo ens diu a la seva obra *Ciència i Vida*: “Els descobriments de què es beneficia la humanitat no apareixen per atzar. Són el resultat d'una recerca que comporta l'esforç d'any. Mai no

haguessin estat descoberts pel científic sense un intens estudi i una profunda dedicació. Això no vol dir, que no es pugui treballar sobre un invent per perfeccionar-lo o completar-lo, però sempre cal reconèixer la genuïna autoria”. Unes paraules que bé es poden aplicar a Fidel Pagés.

Les circumstàncies que van envoltar la vida del Dr. Pagés i especialment la seva prematura mort, el van privar del reconeixement merescut per un descobriment que, lluny de ser resultat de l'atzar, només va ser possible per la conjunció dels seus coneixements com a cirurgià i una incessant activitat científica i quirúrgica al llarg de la seva vida. Cal dons, reconèixer les seves aportacions i rendir-li tribut per l'autoria d'un dels descobriments més rellevants del segle passat.

Fidel Pagé Miravé (1886-1923)